

શ્રી યશોવિજયજી
જૈન ગ્રંથમાળા

દાદાસાહેબ, ભાવનગર.

ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨

૩૦૦૪૮૪૬

૩૧૮૧
અને તપસ્વી

ની ગુણગાથા સાથે

આયંબિલ વર્ધમાન તપ ૧૦૦ ઓળીના આરાધકની જીવનકથા

પ્રકાશક :

અચ્યુભાઈ ચીમનલાલ ઝવેરી
દિવ્યદર્શન કાર્યાલય.

કાળુશીની પોળ, અમદાવાદ.

સંવત ૨૦૧૩

આસો સુદ ૭

1150

તપ અને તપસ્વી

તપની ગુણગાથા સાથે

આયંબિલ વર્ધમાન તપ ૧૦૦ ઓળીના આરાધકની જીવનકથા

પ્રકાશક :

અચ્યુભાઈ ચીમનલાલ ઝવેરી

દિવ્યદર્શન કાર્યાલય.

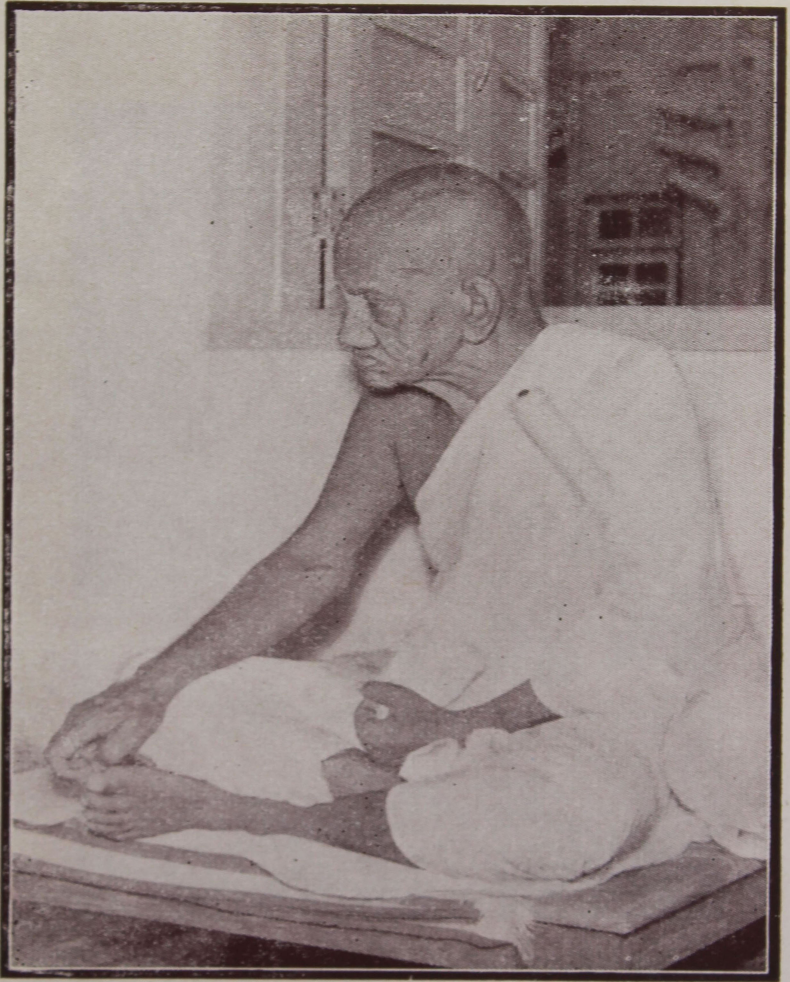
કાળુશીની પોળ, અમદાવાદ.

સંવત ૨૦૧૨

આમો સુદ ૧૫

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat

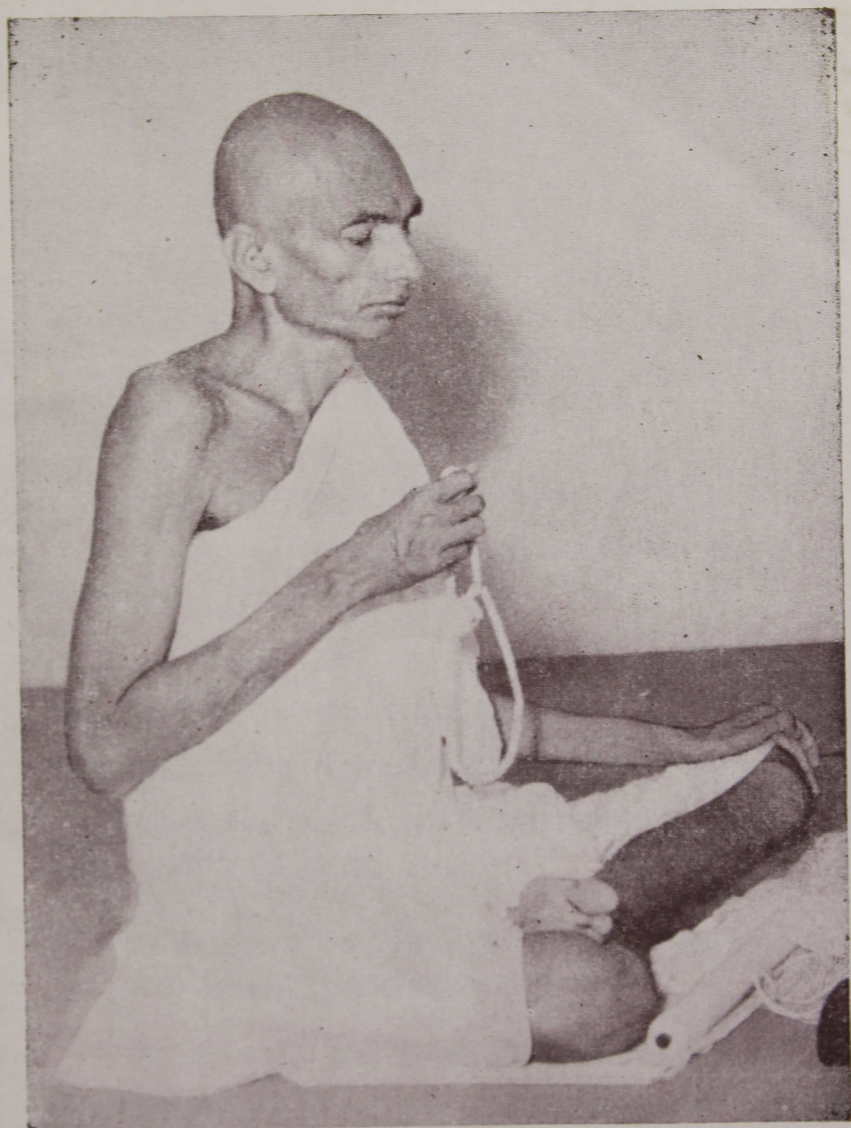
www.umaragyanbhandar.com

परमपूज्य गच्छाधिपति सिद्धांतमहोदयि आचार्य देव
श्रीमद् विजयप्रेमरीधरजी महाराज.

વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ શાસન પ્રભાવક પ. પૂ. આચાર્ય દેવ
શ્રીમદ્ વિજયરામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ.

વિદ્વદ્ધર્મ પૂ. પં. શ્રી ભદ્રાચર્યવિજયજી ગણીવર્ય

॥ ॐ ह्रीं अर्हं नमः ॥

તપ.

જૈનધર્મમાં વિવિધ પ્રકારે તપનું વિશિષ્ટ સ્થાન :—

તપ વિના ધર્મનું સ્વરૂપ પરિપૂર્ણ થતું નથી, તેથી જ કહેવાયું છે કે,

‘ધમ્મો મંગલમુક્કિટું, અહિંસા મંજમો તવો ।’

અહિંસા, સંપમ અને તપરૂપી ધર્મ એ ઉત્કૃષ્ટ મંગળ છે.

જ્યાં ધર્મનું સ્વરૂપ ચાર પ્રકારે વર્ણવાયું છે, ત્યાં પણ તપની વિશિષ્ટ ગણના થયેલી છે:—

‘દાનં સુપાત્રં વિશદં ચ શીલં, તપો વિચિત્રં શુભભાવના ચ ॥’

પંચાચારના પરિચય પ્રસંગે પણ શાસ્ત્રકારોએ તપને વિશિષ્ટ નિર્દેશ કરેલો છે.

‘દંસળ-નાળ-ચરિત્તે, તવ-આચારે અઘીરિયાચારે ।

પસો ભાવાચારો પંચવિહો હોઈ નાયવ્વો ।’

દેવ, ગુરુ અને ધર્મની યથાર્થ ઉપાસના કરવા માટે શ્રી નવપદ્મનું આરાધન ઉત્તમ ગણાય છે. તેમાં પણ તપને માનવંતુ સ્થાન પ્રાપ્ત થયેલું છે:—

અરિહંત, સિદ્ધ આચારજી પાઠક, સાધુ સકલ ગુણુખાણુ;
દર્શન, જ્ઞાન ચારિત્ર એ ઉત્તમ, તપ તપો કરી બહુમાણુ;
ભવિ તુમે નવપદ ધરજો ધ્યાન.

દશવિધ યતિધર્મની ગણના કરતાં પણ તપનું
તેજ ઝળહળી ઉઠ્યું છે:—

‘શંતિ, મુક્તી, અજ્ઞવે, મદ્ધવે લાઘવ સચ્ચે ।

સંજમ તવ ચેદ્યં બંધચેરવાસિયં ॥’

શ્રાવકનાં છ પ્રકારનાં નિત્યકર્મોમાં પણ તપનાં
દર્શન થાય છે:—

‘દેવપૂજા ગુરુપાસ્તિઃ સ્વાધ્યાયઃ સંયમસ્તપઃ ।

દ્વાનં ચેતિ ગૃહસ્થાનાં, ષટ્ કર્માણિ દિને દિને ॥’

પ્રીત્યસ્થાનકનું (પદનું) આરાધન કરતાં જીવ તીર્થંકર
ગોત્ર બાંધે છે, તેમાં પણ તપને વિશિષ્ટ સ્થાન પ્રાપ્ત
થયેલું છે:—(૧) અરિહંતપદ, (૨) સિદ્ધપદ, (૩) પ્રવચનપદ,
(૪) આચાર્યપદ, (૫) સ્થવિરપદ, (૬) ઉપાધ્યાયપદ, (૭)
સાધુપદ, (૮) જ્ઞાનપદ, (૯) દર્શનપદ, (૧૦) વિનયપદ,
(૧૧) ચારિત્રપદ, (૧૨) બ્રહ્મચર્યપદ, (૧૩) ક્રિયાપદ, (૧૪)
તપપદ, (૧૫) ગૌતમપદ, (૧૬) જિનપદ, (૧૭) સંયમપદ,
(૧૮) અભિનવજ્ઞાનપદ, (૧૯) શ્રુતપદ અને (૨૦) તીર્થપદ.

શાસ્ત્રકારોએ મનુષ્ય જન્મનું કૃણ આઠ વસ્તુઓથી
માન્યું છે, તેમાં પણ તપને યાદ કર્યું છે:—

પૂજ્યપૂજા દયા દાનં, તીર્થયાત્રા જપસ્તપઃ ।

શ્રુતં પરોપકારઞ્ચ, મર્ત્યજન્મફલાષ્ટકમ્ ॥

કલિકાલસર્વજ્ઞ પૂ. આચાર્ય શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય મહારાજ
તો તપને જ મનુષ્ય જીવનનું મહાફળ ગણાવે છે:—

અઘશ્વીન વિનાશસ્ય શરીરસ્ય શરીરિણામ્ ।

સકામનિર્જરાસારં, તપ એવ મહત્ ફલમ્ ॥

મનુષ્યનું શરીર કે જે આજ-કાલ વિનાશ પામવાનું છે,
તેનું મોટું ફળ એજ છે કે સકામ નિર્જરા કરનારું તપ કરવું.

તપની અચિંત્ય શક્તિ:—જેન શાસનમાં તપને
આટલું મહત્ત્વ આપવાનું કારણ એ છે કે કોડો ભવમાં
સંચિત થયેલાં કર્મો તેના વડે જ નાશ પામે છે.

‘भवकोटीसंचियं कम्मं तवसा निज्जरिज्जइ ।’

આ વસ્તુ શાસ્ત્રકારોએ દૃષ્ટાંત વડે સમજાવી છે:—

‘मलं स्वर्णगतं वह्निर्हंसः क्षीरगतं जलम् ।

यथा पृथक्करोत्येव, जन्तोः कर्ममलं तपः ॥’

જેમ મુગધમાં રહેલા મેલને અગ્નિ જુદો પાડે છે, દૂધમાં
રહેલાં જળને હંસ જુદું પાડે છે, તેમ આત્મામાં રહેલા
કર્મરૂપી મેલને તપ જુદો પાડે છે.

અને તે કારણે જ તપની પ્રશંસા છે. એક નિર્ઘ્રંથ
મહર્ષિએ કહ્યું છે કે—

‘યસ્માદ્ વિઘ્નપરંપરા વિઘટતે દાસ્યં સુરાઃ કુર્વતે,
કામઃ શામ્યતિ દામ્યતીન્દ્રિયગણઃ કલ્યાણમુત્સર્પતિ ।
ઉન્મીલન્તિ મહર્દ્વયઃ કલયતિ ધ્વંસં ચયઃ કર્મણાં,
સ્વાધીનં ત્રિદિવં શિવં ચ ભજતિ શ્લાઘ્યં તપસ્તન્ન કિમ્ ? ॥

જે તપથી વિઘ્નની પરંપરા દૂર થાય છે, દેવો દાસપણું કરે છે, કામ શમી જાય છે, ઈન્દ્રિયોના સમૂહનું દમન થાય છે, કલ્યાણ વૃદ્ધિ પામે છે, મહાન ઋદ્ધિઓ પ્રાપ્ત થાય છે, કર્મનો સમૂહ નાશ પામે છે અને સ્વર્ગ તથા મોક્ષ સ્વાધીન થાય છે. તે તપ શું વખાણવા યોગ્ય નથી ? અર્થાત્ છે જ.’

આ વિષયમાં ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી મહારાજનાં વચનો પણ ખૂબ ટંકશાળી છે.

‘આમોસહી પમુહા બહુલદ્ધિ. હોવે જાસ પ્રભાવે;
અષ્ટમહાસિદ્ધિ નવનિધિ પ્રગટે, નમીય તે તપ ભાવે રે.
ફલ શિવસુખ મોટું સુર નરવર સંપત્તિ જેહનું ફૂલ;
તે તપ સુરતરુ સરિખો વંદુ, સમ મકરંદ અમૂલ રે.
સર્વ મંગલમાં પહેલું મંગલ, વરણત્રિયું જે ગ્રંથે;
તે તપપદ ત્રિહું કાલ નમીજે, વર સહાય શિવપંથે રે.’

જૈન શાસ્ત્રકારોએ તપની તાકાત વર્ણવતાં જણાવ્યું છે કે—
‘અથિરં પિ થિરં, વંકંપિ ઉજ્જુઅં દુલ્લહં ચિ તહ સુલહં ।
દુરુજ્જં ચિ સુરુજ્જં, તવેણ સંપજ્જઈ કજ્જં ॥’

તપના પ્રભાવથી અસ્થિર હોય તે સ્થિર થાય છે, વાંકું હોય તે સરલ થાય છે, દુર્લાભ હોય તે સુલભ થાય છે અને જે ઘણા પ્રયત્ને સાધી શકાય તેવું હોય તે સર-

લતાથી સાધી શકાય છે. આમ તપ વડે સર્વ પ્રકારનાં કાર્યો સિદ્ધ થાય છે.

‘કિં बहुणा भणिष्णं, जं कस्स वि कइ वि कत्थ वि सुहाइं ।
दीसंति भवणमज्झे, तत्थ तवो कारणं चेव ॥’

વધારે વર્ણન કરવાથી શું? જગતમાં કોઈને ક્યાંઈ કંઈ પણ સુખ દેખાતું હોય તો તેનું કારણ તપ જ છે.

તપની વ્યાખ્યા :—તપની વ્યાખ્યા બુદ્ધા બુદ્ધા ધર્મોમાં બુદ્ધી બુદ્ધી રીતે કરવામાં આવી છે. કોઈએ અમુક મતને જ તપ માન્યું છે; કોઈએ વનવાસ, કંદમૂળ ભક્ષણ કે સૂર્યની આતાપનાને જ તપ ગણ્યું છે; તો કોઈએ કેવળ દેહદમનથી જ તપની પૂર્ણતા સ્વીકારી છે. પરંતુ તપના શુદ્ધ સ્વરૂપનો વિચાર કરતાં આ વ્યાખ્યાઓ પૂર્ણ ગણી શકાય નહિ. જૈનધર્મમાં તપની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે કરવામાં આવી છે :—

‘रसरुधिरमांसमेदोऽस्थिमज्जाशुक्राण्यनेन तप्यन्ते ।
कर्माणि चाशुभानीत्यस्तपो नाम नैरुक्म ॥’

રસ, રુધિર, માંસ, મેદ, અસ્થિ, મજ્જા અને શુક્ર સાત ધાતુઓ તેમજ અશુભ કર્મો જેનાથી તાપ પામે તે તપ કહેવાય છે. તાત્પર્ય કે શરીર અને મનની શુદ્ધિ કરે તે જ તપ કહેવાય છે.

તપનો હેતુ :—જ્ઞાની ભગવંતો કહે છે કે આવું તપ ‘નો इहलोगदृढयाप नो परलोगदृढयाप नो उभयलौदृढयाप नो कीर्तिवन्नसदसिलोगदृढयाप नन्नत्थं निज्जरदृढयाप ।’

આ લોકનાં સુખની ઇચ્છાથી નહિ, પરલોકનાં સુખની ઇચ્છાથી નહિ, ઉભય લોકનાં સુખની ઇચ્છાથી નહિ, કીર્તિ, મહત્તા કે પ્રશંસાની ઇચ્છાથી નહિ, પણ માત્ર કર્મની નિર્જરા અર્થે કરવું જોઈએ.

વળી તેમણે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં એ પણ જણાવ્યું છે કે:—

‘પૂજાલાભપ્રસિદ્ધયર્થ’, તપસ્તપ્યતે ચોડ્વધીઃ ।

શોષ एव शरीरस्य, न तस्य तपसः फलम् ॥

જે મંદબુદ્ધિ મનુષ્ય પૂજા, લાભ કે પ્રસિદ્ધિને અર્થે તપ કરે છે, તેને તપનું ફળ મળતું નથી, કારણ કે એ તપ માત્ર શરીરનો શોષ છે. [અહીં તપનું ફળ મળતું નથી, એમ કહ્યું છે, તેનો અર્થ તપનું જે ફળ મળવું જોઈએ તે મળતું નથી, એમ સમજવાનો છે, કારણ કે અકામ નિર્જરાથી તપ કરનારને પણ તેનું કિંચિત્ ફળ તો મળે જ છે.]

તપ કેટલું કરવું?—તપના પ્રમાણ માટે ચાત્ર-કારોએ જણાવ્યું છે કે:—

‘સો અતવો કાયવો, જેણ મળોડમંગુલ’ ન ચિંતેહ ।

જેણ ન હિંદિયહાણી, જેણ જોગા ન હાયંતિ ॥’

‘આરાધક આત્માઓએ તેવું જ તપ કરવો કે જેનાથી મન અશુભ ચિંતન કરે નહિ અર્થાત્ તે આર્ત્તધ્યાન-રૌદ્ર-ધ્યાનમાં ચડી જાય નહિ. જેનાથી ઇન્દ્રિયોમાં ખોડ ખાંપણ આવે નહિ અને જેનાથી નિત્યનાં ધર્મ પ્રવૃત્તિઓ હણાય નહિ.’

આજ વસ્તુ તેમણે અન્ય શબ્દોમાં પણ કહી છે:—

‘કાયો ન કેવલમયં પરિતાપનીયો,
મિષ્ટં રસૈર્બહુવિધૈર્ન ચ લાલનીયઃ ।
ચિત્તેન્દ્રિયાણિ ન ચરન્તિ યથોત્પથેન,
વશ્યાનિ યેન ચ તદાચરિતં જિનાનામ્ ।’

આ શરીરને કેવળ પરિતાપ ઉપજાવવો નહિ કે તેનું વિવિધ પ્રકારના મનગમતા રસો વડે પાલન પણ કરવું નહિ. જિનેશ્વર ભગવંતોએ એવું તપ આચરેલું છે કે જેનાથી ચિત્ત અને ઇન્દ્રિયો ઉન્માર્ગે ન જતાં વશ રહે.’ (તો તપ કરો.)

તપના પ્રકારો :—જેન માર્ગમાં બાહ્ય અને અભ્યંતર એમ બે પ્રકારની તપશ્ચર્યાનો સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી જ શરીર, મન તથા આત્માની બરાબર શુદ્ધિ કરી શકાય છે. જ્યારે કેટલાકે શારીરિક તપશ્ચર્યાને ગોણું બનાવી માત્ર માનસિક તપશ્ચર્યા પર ભાર મૂક્યો છે, એટલે તેનું પરિણામ શુદ્ધિની દૃષ્ટિએ શૂન્યમાં આવ્યું છે. આ વસ્તુ આપણા ધ્યાન પર લાવવા કોઈ કવિએ ઠીક જ કહ્યું છે કે

‘મૃત્વી શય્યા પ્રાતરુત્યાય પેયા,
મધ્યે ભક્તં પાનકં ચાપરાહ્ને ।
દ્રાક્ષાસ્વણં શર્કરા ચાર્ધરાત્રે,
મૃત્તિશ્ચાન્તે શાક્યપુત્રેણ દૃષ્ટા ॥’

કોમળ શય્યામાં સૂવું, સવારે ઉઠીને દુગ્ધપાન કરવું, મધ્યાહ્નકાલે ભોજન કરવું, પાછલા પહોરે મદિરાનું પાન કરવું. અને અર્ધ રાત્રિએ દ્રાક્ષાખંડ અને સાકરનો ઉપયોગ

કરવો. આવા પ્રકારના ધર્મથી શાક્યપુત્ર એટલે ગૌતમ ખુદે મુક્તિ જોઈ હતી. તાત્પર્ય કે બૌદ્ધ ધર્મમાં કાયદંડ એટલે શારીરિક તપશ્ચર્યા પર ભાર ન હોવાથી તેનું પરિણામ ભયંકર શિથિલાચારમાં આવ્યું હતું અને એ તો એક નાનો બાળક પણ સમજી શકે એવી વાત છે કે જ્યાં ભયંકર શિથિલાચાર વ્યાપે, ત્યાં મુક્તિ તો દૂર રહી, પણ સદ્ગતિના ચે સાંસા જ હોય! તેથી જ શાસ્ત્રકાર ભગવંતોએ કહ્યું છે કે:—

‘તપાંસિ તન્યાદ્ દ્વિવિધાનિ નિત્યં,
મુખે કદ્વન્યાયતિસુન્દરાણિ ।
નિઘ્નન્તિ તાન્યેવ કુકર્મરાશિ,
રસાયનાનીવ દુરામયાન્ યત્ ॥’

શરૂઆતમાં કડવાં પણ પરિણામે સુંદર એવાં બાહ્ય અને અભ્યંતર બન્ને પ્રકારનાં તપો હંમેશાં કરવાં; કારણ કે રસાયણ જેમ દુષ્ટ રોગોનો નાશ કરે છે, તેમ આ તપો કુકર્મના ઢગલાનો અર્થાત્ પાપસમૂહનો સમૂજોચ્છેદ કરે છે.

છ પ્રકારનું બાહ્ય તપ :—બાહ્ય તપ છ પ્રકારનું છે. [૧] અનશન, [૨] ઊનોદરિકા, [૩] વૃત્તિસંક્ષેપ, [૪] રસત્યાગ, [૫] કાયકલેશ અને [૬] સંલીનતા.

અનશનનો અર્થ અશનનો ત્યાગ અર્થાત્ ઉપવાસ, આયંબિલ, એકાશન આદિ, ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવે પોતાનાં ભારે કર્મો ખપાવવા માટે સાધનાકાળના ૧૨ વર્ષ, ૬ માસ અને ૧૫ દિવસમાં અર્થાત્ લગભગ ૪૫૦૦ દિવ-

સમાં ૪૨૩૪ ઉપવાસ કર્યા હતા, એ ખીના પ્રસિદ્ધ છે. આજ કારણે તેઓ દીર્ઘ તપસ્વી કહેવાયા હતા અથવા તેમનું તપ ઘોર ગણાયું હતું! જીવનો આહાર કરવાનો અનાદિનો જે અભ્યાસ છે અને તેની જે લોભપતા છે, તેના ઉપર આ તપથી સુંદર પ્રકારે કાબૂ મેળવી શકાય છે. ઉપવાસના લાભો અનેક છે. બર્નાર્ડ, મૅકફેડન વગેરે લેખકોએ તેના પર ખાસ ગ્રંથોની રચના કરી છે.

ઊનોદરિકા :—એટલે પેટને થોડું ઉણું રાખવું અર્થાત્ પ્રમાણ કરતાં થોડો ખોરાક ઓછો લેવો. ઠાંસીને જમવાથી મગજ પર લોહીનું દબાણ વિશેષ થાય છે, સ્ફૂર્તિનો નાશ થાય છે અને આળસ તથા ઉંઘ આવવા માંડે છે. પેટ ઉણું હોય તો સ્ફૂર્તિ ઘણી રહે છે અને તેથી આરાધના ઉલ્લાસવતી બને છે. વળી ખાવા બેસવું અને ઓછું ખાવું એથી મન પર પણ કાબૂ આવતો જાય છે.

વૃત્તિસંક્ષેપ :—એટલે વૃત્તિનો સંક્ષેપ કરવો. લોજન અને જળ વડે જીવતા રહી શકાય છે, એટલે તેને વૃત્તિ કહેવામાં આવે છે. તેનો દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવથી સંક્ષેપ કરતાં ઉગ્ર તિતિક્ષા થાય છે અને તપશ્ચર્યા કરવાનું સ્વાભાવિક બની આવે છે. આ તપમાં ખાન-પાનની વસ્તુઓ હાજર હોવા છતાં પણ તેમાંની જેમ બને તેમ ઓછી વસ્તુઓથી નિર્વાહ કરવા માટેનું નિયંત્રણ સ્વીકારવામાં આવે છે. એથી મનોજય પણ ખૂબ જ સુલભ બને છે.

રસત્યાગ :—એટલે રસનો ત્યાગ કરવો, વિકૃતિનો

ત્યાગ કરવો. વિકૃતિના મુખ્ય લેદો ૧૦ છે: [૧] મધ, [૨] મદિરા, [૩] માખણ, [૪] માંસ, [૫] દૂધ, [૬] દહીં, [૭] ઘી, [૮] તેલ, [૯] ગોળ (સાકર) અને [૧૦] પક્વાન્ન. તેમાં મધ, મદિરા, માખણ અને માંસમાં તે તે પ્રકારના અસંખ્ય જીવો ઉત્પન્ન થતા હોવાથી તથા તામસી અને વિકારી હોવાથી સર્વથા અલક્ષ્ય છે અને બાકીની છ વિકૃતિઓનો યથાશક્તિ ત્યાગ કરવો ઘટે છે. સ્વાદની ખાતર નાખવામાં આવતું મરચું અપેક્ષા વિશેષથી રસ જ છે, એટલે તેમાં પણ સંયમી બનવાની જરૂર છે.

રસની ગૃહિથી અનેક જાતના રોગો થાય છે અને કેટલીક વાર પ્રાણ પણ ગુમાવવા પડે છે. વળી રસવાળું લોજન ઇન્દ્રિયોમાં ઉત્તેજના લાવે છે, તેથી જ બ્રહ્મચર્યની સાતમી વાડમાં 'પ્રણીતામોજનમ્' એટલે માદક આહારનો ત્યાગ કરવો એવો નિયમ બાંધેલો છે.

છ વિકૃતિ અને મરચાં વગેરે મસાલાનો ત્યાગ કરવા-પૂર્વક એકાસણું કરવું, તેને આયંબિલ કહેવાય છે. ચૈત્ર સુદિ સાતમથી પૂનમ અને આસો સુદિ ૭ થી પૂનમ એમ નવ નવ દિવસની બે ઓળીઓ આ આયંબિલના તપ-પૂર્વક કરવાની નિયત થયેલી છે. તે ઉપરાંત 'આયંબિલ વર્ધમાન તપ'ની યોજના પણ છે, તે આ રીતે :—

उपवासान्तरितानि च, शतपर्यन्तं तथैकमारभ्य ।
वृद्धया निरन्तरं यो भवति, तदाचाम्लवर्धमानं य ॥

આયંબિલ વડે વૃદ્ધિ પામતું જે તપ તે આયંબિલ

વર્ધમાન તપ કહેવાય છે. તેમાં એક આયંબિલ અને એક ઉપવાસ, બે આયંબિલ ને એક ઉપવાસ, ત્રણ આયંબિલ ને એક ઉપવાસ એમ સો આયંબિલ ને એક ઉપવાસ કરવામાં આવે છે. આ રીતે આ તપ પૂર્ણ કરતાં ઓછામાં ઓછા ચૌદ વર્ષ, ત્રણ માસ અને વીસ દિવસ લાગે છે.

કાયકલેશ:—એટલે કાયાને કલેશ આપવો અથવા આવી પડેલા કાયાના કલેશને સમાધિપૂર્વક સહવાં, તે માટે શાસ્ત્રકારોએ કહ્યું છે કે :—

‘ઠાણા વીરાસનાઈયા, જીવસ્સ ડ સુહાવહા ।
ઉગ્ગા જહા ધરિજ્જંતિ, કાયકિલેસં તપાહિયં ॥’

જીવે સુખકારી એવાં વીરાસનાદિ આસનો ઉપ પ્રકારે શ્રદ્ધા કરવાં તેને કાયકલેશ કહેવાય છે. અહીં વીરાસનાદિ શબ્દથી પદ્માસન, ગોદોહિકાસન વગેરે આસનો પણ શ્રદ્ધા કરવાનાં છે. આ આસનો પણ કર્મક્ષય માટેની ધર્મક્રિયાઓ માટેજ કરવાનાં છે. આસનની જેમ ઉપ વિહાર, કેશનો લોચ વગેરે કષ્ટ સહવાં એ પણ આ તપના પ્રકારો છે.

સંલીનતા:—એટલેશરીરવાણી અને મનનું સંગોપન. શાસ્ત્રકાર મહર્ષિઓ કહે છે કે સંલીનતા ઇન્દ્રિય, કષાય અને યોગને આશ્રી સમજવી. ‘ઈન્દિય-કસાય-જોગા પદુચ્ચ સંલી-જયા મુજેયધ્વા ।’ તથા વિવિકતચર્યા એટલે સ્ત્રી, પશુ અને નપુંસકના વાસથી રહિત એવા એકાંત વિશુદ્ધ સ્થાનમાં વાસ કરવો, તેને પણ વીતરાગદેવોએ સંલીનતા કહેલી છે. ‘તદ્ય વિવિત્ત-ચરિત્વા પજ્જસા વીજરાયેહિ ।’—આને સંલી-

નતા કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે-વિષય-વિકાર ઉત્પન્ન કરવામાં નિમિત્ત બને એવાં સ્થાનોથી દૂરને દૂર રહ્યા કરીને મનને વિષયપરાડ-ન્મુખ બનાવી રાખવાનો અભ્યાસ કર્યા કરવો.

છ પ્રકારનું અભ્યંતર તપ :—અભ્યંતર તપ પણ છ પ્રકારનું છે. (૧) પ્રાયશ્ચિત્ત, (૨) વિનય, (૩) વૈયાવૃત્ત્ય, (૪) સ્વાધ્યાય, (૫) ધ્યાન અને (૬) ઉત્સર્ગ-વ્યુત્સર્ગ.

પ્રાયશ્ચિત્ત એટલે પાપનું છેદન કરનારી ક્રિયા. પોતાના ગુનાનો ગુરુની આગળ બાળભાવે એકરાર કરીને ગુરુ તે પાપથી શુદ્ધ થવાને માટે જે તપ વગેરે દંડ આપે તે વહુન કરવો, તેનું નામ પ્રાયશ્ચિત્ત તપ છે. તે અધિકારભેદથી અનેક પ્રકારનો હોય છે. શાસ્ત્રોમાં દશ પ્રકારનાં પ્રાયશ્ચિત્ત પ્રસિદ્ધ છે.

વિનય એટલે મોક્ષનાં સાધનો પ્રત્યે અંતરનું બહુ-માન, અને તેમની બાહ્ય પ્રતિપત્તિ અને આશાતનાનું વર્જન. શાસ્ત્રમાં તેના પાંચ પ્રકારોની પ્રરૂપણા થયેલી છે : દર્શન-વિનય, જ્ઞાનવિનય, ચારિત્રવિનય, તપવિનય અને ઔપ-ચારિકવિનય. આથી દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર આદિ ગુણોને ધરનારાઓનો વિનય પણ કરવો જ જોઈએ.

વૈયાવૃત્ત્ય એટલે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સ્થવિર, તપસ્વી, ગ્લાન (માંદા કે અશક્ત), શૈક્ષ (નવદીક્ષિત), કુલ, ગણ, સંઘ અને સાધર્મિક એ દશની નિરાશંસભાવે અને કર્મક્ષયના હેતુથી કરાતી સેવાશુશ્રૂષા.

સ્વાધ્યાય એટલે શાસ્ત્રોનું પઠન-પાઠન. તેની વાચના, પૃચ્છના, પરાવર્તના, અનુપ્રેક્ષા અને ધર્મકથા એ પાંચ ભેદો પ્રસિધ્ધ છે.

ધ્યાન એટલે મનની એકાગ્રતા. મનની આ એકાગ્રતા શુભ અધ્યવસાયો પૂર્વકની હોય તો જ તેનો તપમાં સમાવેશ થાય છે. તે ધર્મધ્યાન અને શુકલ ધ્યાનના ભેદથી બે પ્રકારનું છે. આ બંને ધ્યાનના ભેદ-પ્રભેદો ઘણા છે, પણ તે બધાનું તાત્પર્ય એક જ છે કે મનને જ્યાં ત્યાં ભટકવા ન દેતાં ઉત્તમ વિચારોમાં રોકાયેલું રાખવું અને વિશેષ ઘટાડવા માટે પૂરેપૂરા યત્નશીલ રહેવું. ધ્યાનતપ તો એક એવા દાવાનળ સમાન છે કે-એમાં કર્મરૂપી ઈન્ધન અન્તર્મુહૂર્ત માત્રમાં પણ બળીને ભસ્મીભૂત થઈ જાય છે.

ઉત્સર્ગ-વ્યુત્સર્ગ એટલે ત્યાગ. તે દ્રવ્ય અને ભાવના ભેદથી બે પ્રકારનો મનાયેલો છે. તેમાં દ્રવ્ય વ્યુત્સર્ગના ગણવ્યુત્સર્ગ (લોકસમૂહનો ત્યાગ કરી એકાકી વિચરવું.) (૨) શરીર વ્યુત્સર્ગ, (૩) ઉપધિ વ્યુત્સર્ગ અને (૪) ભક્તપાન વ્યુત્સર્ગ એવા ચાર પ્રકારો છે, અને ભાવ-વ્યુત્સર્ગના (૧) કષાયવ્યુત્સર્ગ, (૨) સંસારવ્યુત્સર્ગ અને (૩) કર્મવ્યુત્સર્ગ, એવા ત્રણ પ્રકારો છે. તાત્પર્ય કે સંસારનો ત્યાગ, કષાયનો ત્યાગ અને આઠ પ્રકારનાં કર્મોનો ત્યાગ આ તપમાં સમાય છે. સામાન્ય રીતિએ કાયોત્સર્ગ એ આ તપમાં બહુધા ગણાય છે. તેમાં કાયાને સ્થિરતાથી, વચનને મૌનથી અને મનને ધ્યાનથી નિયંત્રિત કરવામાં આવે છે.

તપસ્વીઓને શત-સહસ્ર ધન્યવાદ:—અહીં અમે પાઠકોને પૂછવા ઇચ્છીએ કે ગિરિ-આરોહણનાં સાહસો, આકાશ-ઉહ્યનની વીરતા અને સમુદ્રની અગાધ ઊંડાઈને! તાગ લેનારા મરજીવાઓનાં પરાક્રમે સાંભળી આપણે ઘડીભર સ્તંબ્ધ બની જઈએ છીએ, એક પ્રકારનો રોમાંચ અનુભવીએ છીએ અને શાબાસ! શાબાસ! ના પોકારો કરવા લાગી જઈએ છીએ, તો કર્મબંધનનો સર્વથા નાશ કરવા માટે જે મહાપુરુષો એ સાહસોથી કેઈ ગુણાં ઉચાં તપનાં પરાક્રમે કરે છે, તેમને માટે કયા શબ્દો ઉચ્ચારવા જોઈએ? ધન્ય! ધન્ય!! એ શબ્દો તેમને માટે ઉચિત છે, પણ તે સો વાર-સહસ્ર વાર ઉચ્ચારીએ તો પણ તેમને પૂરો ન્યાય આપ્યો ગણાય નહિ. અમે આવા તપસ્વીઓને શત-સહસ્ર ધન્યવાદ આપીએ છીએ અને તેમનાં પવિત્ર પરાક્રમી જીવનમાંથી બાહ્ય તથા અભ્યંતર તપની અભિનવ પ્રેરણા મેળવવાનો અનુરોધ કરીએ છીએ.

આયંબિલનો અધિક મહિમા:—તપના સર્વ પ્રકારો સુંદર છે, શ્રેયસ્કર છે, મહામંગલમય અને મહાકલ્યાણકારી છે, પણ અપેક્ષા વિશેષથી આયંબિલ મહિમા અધિક ગણાયો છે, કારણ કે તેનાં ત્રિધિપૂર્વકનાં અનુષ્ઠાનથી સનતકુમાર ચક્રવર્તીને લોકોત્તર પુણ્યાઈ મળી, દ્વારિકા નગરીના દાહ ૧૧ વર્ષ સુધી અટકી ગયો, પાંચસો કોઠિયાના કોઠ મટયા, શ્રીમાળ રાજા અનેરી રાજ્યરિદ્ધિ પામ્યા અને લાખો લોકોનાં દુઃખ-દારિદ્ર દૂર થયાં. આ તો લૌકિક

ફળની વાત થઈ, પરન્તુ લોકોત્તર ફળ તો તેથી કેઈગુણું ઉંચાં અને અકલ્પ્ય છે. મહર્ષિ શ્રી ચંદ્રકેવળી આ તપના આલમ્બને કેવળજ્ઞાન પામ્યા. સાધુ પુરુષો આ તપથી વિશુદ્ધિતર સંયમમાં પ્રગતિ કરે છે. જ્ઞાન-વરણીયાદિ કર્મોનો આ તપથી ભારે ક્ષયોપશમ થાય છે.

વર્ધમાન આયંબિલ તપ :—આયંબિલનાં અનુષ્ઠાનમાં વર્ધમાન આયંબિલ તપ શ્રેષ્ઠ ગણાય છે. શ્રી ચંદ્રરાજર્ષિ શ્રી વર્ધમાન તપની ૧૦૮ ઓળી કરીને કેવળજ્ઞાન-કેવળદર્શન પામી સિદ્ધિ સૌધમાં સીધાવ્યા છે અને તેમનું નામ ૮૦૦ ચોવીસી સુધી અમર રહેવાનું છે. શ્રી ચંદ્રરાજર્ષિ પોતાના પૂર્વભવમાં મંત્રી પુત્ર ચંદન હતા, ત્યારે તેમણે તથા તેમના પત્ની અશોકશ્રીએ, અશોક-શ્રીની ૧૬ બહેનપણીઓએ, સેવક હરિએ તથા ધાવમાતાએ, નિર્ઘ્રંથ મહર્ષિના સદુપદેશથી વર્ધમાન તપની ૧૦૮ ઓળીઓ પૂર્ણ કરી હતી. ચંદન શેઠ ત્રીજા ભવે સુલસ નામે શ્રેષ્ઠી હતા, ત્યારે તેમણે એકાંતરે ૫૦૦ આયંબિલ તથા તેમના પત્ની ભદ્રાએ લાગટ ૫૦૦ આયંબિલોની તપશ્ચર્યા બે વાર કરી હતી. આ રીતે ચંદ્રરાજર્ષિએ આયંબિલ તપની ઉત્કટ આરાધના કરી તપ ધર્મનો વિજય વાવટો દિગંતમાં ફરકાવ્યો હતો. આજે પણ અનેક મુનિ-રાજો આ ભવ્ય તપની અનન્ય મને આરાધના કરી રહ્યા છે અને કેટલાક શ્રમણોપાસકો તથા કેટલીક શ્રમણો પાસિકાઓ તેમના પવિત્ર પથનું અનુસરણ કરી રહેલ છે.

શ્રી વર્ધમાન આયંબિલ તપનો અધિકાર અંતકૃત—

દશા નામના આઠમા અંગસૂત્રમાં આવે છે. તેના આઠમા વર્ગના દશમા અધ્યયનમાં શ્રેણિક રાજની સંસારી પણાની સ્ત્રી સાધ્વી શ્રી મહાસેન કૃષ્ણાના અધિકારમાં જણાવ્યું છે કે:-

एवं महासेणकण्हावि, नवरं आयंबिलवड्ढमाणं तवो कम्मं उवसंपज्जिताण विहरति; तं जहा आयंबिलं करेति २, वउत्थं करेति २, वे आयंबिलाइ करेति २, चउत्थं करेति २, तिन्नि आयंबिलाइ करेति २, चउत्थं करेति. चत्तारि आयंबिलाइं करेति २, चउत्थं करेति २, पंच आयंबिलाइं करेति २, चउत्थं करेति २, छ आयंबिलाइं करेति, चउत्थं करेति, एवं एकोत्तरियाए बुड्डीए आयंबिलाइं वड्ढंति चउत्थंतरियाइं जाव आयंबिलसयं करेति २, चउत्थं करेति ! ततेणं सा महासेणकण्हा अज्जा आयंबिल वड्ढमाणं तवोकम्मं चोदसहिं वासेहिं तिहिय मासेहिं वीसहिय अहोरतेहिं अहासुत्तं जाव-सम्मं काणणं फासेति जाव आराहेत्ता.

ભાવાર્થ-એ રીતે સાધ્વી શ્રી મહાસેન કૃષ્ણા વર્ધમાન આયંબિલ તપનો સ્વોકાર કરીને આત્માને ભાવતા વિચરે છે. તે વર્ધમાન આયંબિલ તપનું આરાધન આ પ્રમાણે કરે છે. એક આયંબિલ કરી ઉપવાસ કરે છે. બે આયંબિલ કરી ઉપવાસ કરે છે; ત્રણ આયંબિલ કરી ઉપવાસ કરે છે; ચાર આયંબિલ કરી ઉપવાસ કરે છે; પાંચ આયંબિલ કરી ઉપવાસ કરે છે; છ આયંબિલ કરી ઉપવાસ કરે છે. એ રીતે એક એક વૃદ્ધિ પૂર્વક અનુક્રમે આયંબિલ કરે છે. એટલે સાત આયંબિલ ને ઉપવાસ, આઠ આયંબિલ ને ઉપવાસ, નવ આયંબિલ ને ઉપવાસ કરતાં અનુક્રમે સો આયંબિલ ને ઉપવાસ કરે છે. આ રીતે એક એકની

સંખ્યાથી વૃદ્ધિ પામતા વર્ધમાન આયંબિલ તપ ચૌદ વર્ષ, ત્રણ માસ અને વીસ દિવસે પૂરો થાય છે.

વર્તમાનકાળનો વિધિ :—વર્તમાનકાળમાં એક આયંબિલ એક ઉપવાસ, બે આયંબિલ એક ઉપવાસ, ત્રણ આયંબિલ એક ઉપવાસ, ચાર આયંબિલ એક ઉપવાસ અને પાંચ આયંબિલ એક ઉપવાસ,....એવી રીતે ૨૦ દિવસ લાગત તપ કરીને વર્ધમાન આયંબિલ તપનો પાયો નાખવામાં આવે છે. પછી પારણું કરીને ગમે ત્યારે છઠ્ઠી ઓળી ને પારણું, ગમે ત્યારે સાતમી ઓળી ને પારણું, એ એ રીતે ૧૦૦ મી ઓળી ને પારણું કરી તપ પૂરો કરવામાં આવે છે. આ તપ શ્રી અરિહંત પદ, શ્રી સિદ્ધ પદ, અથવા શ્રી તપ પદની આરાધનાર્થે કરાય છે. નીચેના ત્રણ પદોમાંથી પાયાથી જે પદ ચાલુ કરવામાં આવે તે પદથી જ ઓળી પૂરી કરવાની હોય છે.

પદ. ખમાસમણ—	સાધિયા	કાઉસ્સગ્ગ
૧. ઐ હ્રાંનમે અરિહંતાણુ	૧૨	૧૨ લોગસ્સ
૨. ઐ હ્રાંનમે સિદ્ધાણુ	૮	૮ „
૩. ઐ હ્રાંનમે તવસ્સ	૧૨	૧૨ „

દરેક પદની ૨૦ નવકારવાળી ગણવી.

અન્ય તપશ્ચર્યાની જેમ આ તપશ્ચર્યામાં પણ બે વખત પ્રતિક્રમણ, બે વખત પડિલેહણ, ત્રણ વખત દેવવંદન, ભૂમિસંધારો, બ્રહ્મચર્ય, જ્ઞાનપૂજન અને પ્રભુ પૂજા અવશ્ય કરવા જોઈએ.

ખમાસમણ દેતી વખતે અરિહંત પદ ઉપાડનારે નીચેનો દુહો બોલવાનો હોય છે :—

અરિહંત પદ ધ્યાતો થકો, દબ્બહ-ગુણ-પજ્જન્ય રે;
લેદ છેદ કરી આતમા, અરિહંત રૂપી થાય રે.

પરમ પંચ પરમેષ્ઠીમાં, પરમેશ્વર પરધાન;
ચાર નિક્ષેપે ધ્યાઈએ, નમો નમો જિનભાણુ.

સિદ્ધ પદ ઉપાડનારે નીચેનો દુહો બોલવાનો હોય છે:-

ગુણ અનંત નિર્મળ થયા, સહજ સ્વરૂપ ઉત્તમ;
અષ્ટ કર્મ મળ ક્ષય કરી લયે સિદ્ધ નમો તાસ.

તપ પદ ઉપાડનારે નીચેનો દુહો બોલવાનો હોય છે:-

કર્મ ખપાવે ચીકણાં, ભાવમંગળ તપ જાણુ;
અચાસ લખિધ ઉપજે, જય જય તપ ગુણખાણુ.

તપનો વિસ્તાર :-આજે શાસનના પ્રબળ પુણ્યો-
દયે આ તપનો વિસ્તાર સારા પ્રમાણમાં થઈ રહ્યો છે, એટલે
નાના મોટા સાધુ સાધ્વીઓ તથા કેટલાક શ્રાવક શ્રાવિકાઓ
એનું અનન્ય મને આરાધના કરી શમ-દમનો અપૂર્વ લાભ
પામી રહ્યા છે. શ્રી દત્તભાઈ તેમાંના એક છે અને હમણાં જ
સોમી ઓળી પૂર્ણ થવાની તૈયારી છે, એટલે તેમનો
જીવન પરિચય આ વિષયમાં રસ લેનારા સહુ કોઈને
અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે.

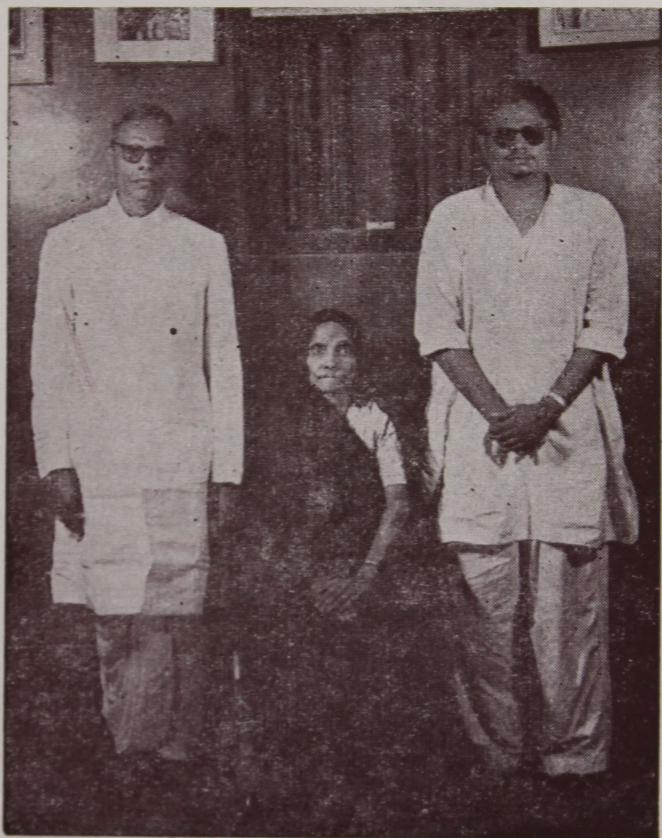
કોઠડિયા દત્તત્રેય ગણપતિ જત્રાટકર નિપાણીવાળાનો

ટૂંક જીવન-પરિચય

આજથી સો-દોઢસો વર્ષ ઉપર ઉત્તર ગુજરાતના
અનેક જૈન બંધુઓ ધંધાર્થે મહારાષ્ટ્રમાં જતા હતા અને
મોટા ભાગે ત્યાં જ સ્થિર થતા હતા. એ રીતે ખીજપુર
નિવાસી શેઠ મલુકચંદ ખુશાલચંદ કોઠડિયા ધંધાર્થે મહા-
રાષ્ટ્રમાં ગયા અને બેલગામ જીલ્લાના ચીકોડ તાલુકાના

શ્રી દત્તભાઈના પિતા ભાઈ શ્રી ગણપતિ મલુકચંદ કોઠડિયા.

(ડાબી બાજુ) તપસ્વી ભાઈ શ્રી દત્તભાઈ
 (વચમાં) એમના ફાઈ દીવાળીએન સખારામ
 (જમણી બાજુ) શ્રી દત્તભાઈના ચિ. ભાઈ શ્રી ચક્રવર્તી.

નિપાણી ગામથી પાંચ માઈલ દૂર આવેલા જત્રાટ ગામમાં વસ્યા. તેઓ મૂળ વતની અમદાવાદ પાસે કોઠડી ગામના હતા, એટલે કોઠડિયા કહેવાતા હતા. શ્રી મલુકચંદ શેઠે મહારાષ્ટ્રમાં સ્થિર થયા પછી પોતાનું કોઠડીનું ઘર ખીજા-પુરના જૈનમંદિરને અર્પણ કરી દીધું હતું.

દત્તભાઈના જન્મ શ્રી મલુકચંદ શેઠના ગુણિયલ પુત્ર શ્રીગણપતિભાઈની ભાર્યા તાનુબાઈની કુક્ષિએ શક સંવત્ ૧૮૨૯, વિક્રમ સંવત્ ૧૯૬૪ ના કારતક વદિ ૪ ને રવિ-વારની રાત્રિએ થયો હતો. એ રીતે દત્તભાઈની ઉંમર આજે ૪૯ વર્ષની ગણાય. ગણપતિભાઈના પૂર્વ સંતાનોમાં ૧ પુત્રી અને ૪ પુત્રોનું અવસાન થઈ ગયેલું એટલે સહજે દત્તભાઈની ઉપર માતાપિતાની વિશેષ મમતા હતી.

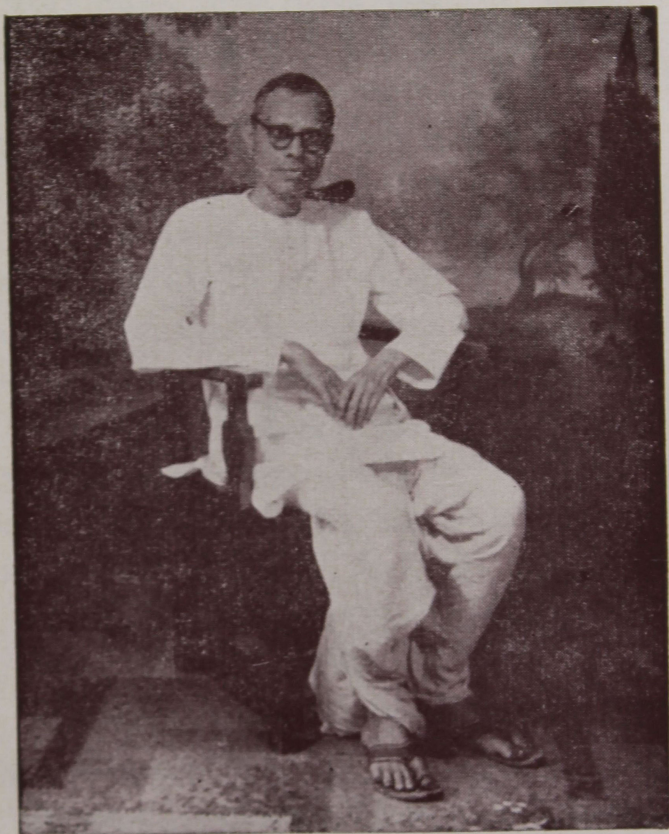
દત્તભાઈ સાત ખોટના દીકરા હતા, એટલે માત-પિતાએ તેમનું કેવાં મમત્વથી પાલન કર્યું હશે, તે સમજી શકાય તેવું છે. પણ તેઓ દોઢ વર્ષના થયા કે એક દુધાંટના બની. કાળનો કરાળ પંજે તાનુબાઈ ઉપર આવી પડ્યો ને તેઓ આ ક્ષની દુનિયા છોડી ચાલ્યા ગયા. પિતા ગમે તેટલા પ્રેમાળ હોય પણ માતાનું સ્થાન લઈ શકે નહિ એટલે શ્રી ગણપતિભાઈ આગળ વિષમ સમસ્યા બંધી થઈ. પરંતુ તે વખતે એમના બહેન દીવાળીબાઈ એમની મદદે આવ્યા અને તેમણે આ પુત્રને ઉછેરવાનો ભાર પોતાના માથે લઈ લીધો. આજે પણ દત્તભાઈના ઘરની સારસંભાળ તેઓ જ રાખે છે.

દત્તભાઈની બાલ્યાવસ્થા પૂર્ણ થતાં શ્રી ગણપતિભાઈ નિપાણીમાં આવીને વસ્યા અને ધંધો રોજગાર કરતાં બે પૈસે સુખી થયા. આજે દત્તભાઈ નિપાણીવાળા તરીકે

સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ છે.

દત્તુભાઈના વિદ્યાર્થી જીવન વિષે એટલું કહી શકાય કે તેઓ લાડકોડમાં ઉછર્યા હતા, એટલે તોફાન-મસ્તી ખૂબ કરતા હતા, પણ સાથે જ વિદ્યાના પ્રેમી હતા, એટલે તેઓ મેટ્રીક સુધીનો અભ્યાસ સારા નંબરે ઉત્તીર્ણ થઈને કરી શક્યા હતા. ત્યાર પછી એ લગ્ન જીવનમાં જોડાયા; પરંતુ ટૂંક સમયમાં એમનાં ધર્મપત્ની વિદેહ થયા. એટલે તેમનું ખીજું લગ્ન ચંપાકુમારી સાથે થયું. તેનાથી તેમને એક પુત્રરત્નની પ્રાપ્તિ થઈ, જે ચક્રવર્તીના ચારુ નામથી આજે અનેક મહાનુભાવોને મોદ પમાડી રહેલ છે.

આ રીતે દત્તુભાઈ ત્રીસ વર્ષની ઉમ્મરના થયા. ત્યાં સુધી તેમના આચરણમાં અને અન્તઃકરણમાં ધાર્મિકતાનો અંશ માત્રેય પ્રવેશ થવા પામ્યો નહોતો. ખીજા અનેક યુવાનોની જેમ તેઓ રાત્રિભોજન કરતા હતા અને કાંદા-ખટાકા વગેરે અલક્ષ્યોનું લક્ષણ કરતા હતા. એટલું માત્ર જ નહિ, પરંતુ પોતાના ઘરથી માત્ર પચીસ ડગલાં ઉપર જ શ્રી બાવન જિનાલય આવેલું હોવા છતાં પણ તેઓ શ્રી જિનદર્શન કરવાને પણ જતા નહિ. તેમાં એટલું એક સાફ ખબરું કે શ્રી અમીચંદજી નામના એક યતિના ગાઢ પરિચયમાં તેઓ આવ્યા અને તે યતિ પાસેથી કેટલીક જૈનધર્મની કથાઓ સાંભળતે સાંભળતે તેમને એમ થયેલું કે જૈનધર્મ છે તો સારો! અન્તઃકરણમાં આવી અસર થવા છતાં કદી શ્રી જિનદર્શન કરવાનો ભાવ પણ પ્રગટેલો નહિ, પછી કોઈ ધાર્મિક આચારની તો વાત જ શી? યતિ અમીચંદજીએ પણ તેમને એવી કોઈ શ્રી દેવદર્શનાદિ

તપસ્વી ભાઈ શ્રી દત્તભાઈ (દત્તાત્રય) ગણુપતિ જત્રારકર.

આચાર સંબંધી પ્રેરણા કરેલી નહિ.

એ સમયમાં મહારાષ્ટ્રમાં આવી ધર્મથી પરાડ-
મુખતા ઘણી વ્યાપક બની ગયેલી હતી અને નવી પ્રબલ
ધર્મસંસ્કારોથી વિહીન બનતી જતી હતી. જૈન ધર્મના
નામે સુધારાની વાતો કરનારાઓ પણ ધાર્મિક વૃત્તિ અને
ધાર્મિક પ્રવૃત્તિથી વિરુદ્ધનો પ્રચાર કર્યો જતા હતા. સાચી
દોરવણી આપનારના અભાવે આવું ચાલતું હતું. એવા
સમયમાં પૂજ્યપાદ સિદ્ધાન્તમહોદયિ ગચ્છાધિપતિ આચાર્ય-
દેવ શ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજના પટ્ટાલંકાર-
પૂ પરમ શાસનપ્રભાવક, વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ આચાર્યદેવ
શ્રીમદ્ વિજયરામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ સપરિવાર મહા-
રાષ્ટ્રમાં પધાર્યા અને તેઓશ્રીના વિહારથી તથા પ્રભાવક
પ્રવચનોથી મહારાષ્ટ્રમાં વસતા જૈનોમાં ધાર્મિક જીવનની
ઉષા પ્રગટી. તેઓશ્રી વિહાર કરતા કરતા નિષાણી પધાર્યા.
નિષાણીમાં તે સમયે તેઓશ્રીની માત્ર આઠ જ દિવસની
સ્થિરતા થઈ, પણ એ આઠ દિવસમાં તો કેઈકનાં અન્તઃ-
કરણોએ અને કેઈકનાં જીવનોએ ભારે પલટો ખાધો.
ધર્મથી સર્વથા પરાડમુખ બની રહેલા કેટલાકે એવા
ધર્મસન્મુખ બની ગયા કે એમનું એ પરિવર્તન ધાર્મિક-
જનોને પણ ખૂબજ પ્રશંસાપાત્ર લાગ્યા વિના રહે નહિ.
એમાં આપણા દ-તુભાઈમાં આવેલું પરિવર્તન કદાચ
સર્વશ્રેષ્ઠ કૌટુંબ હશે.

પૂ આચાર્યદેવશ્રીનાં પ્રવચનોની એવી ખ્યાતિ હતી
કે-દ-તુભાઈ જેવા કદી પણ શ્રી જિનદર્શને નહિ જનારા
પણ એઓશ્રીનાં પ્રવચનને સાંભળવાને આકર્ષાયા વિના

રહે નહિ અને શ્રી જિનાજ્ઞાસાર ગર્ભિત એઓશ્રીનું વૈરા-
ગ્યમય પ્રવચન સાંભળતાં શ્રી જિનધર્મ પ્રત્યે સહજ રીતિએ
આકર્ષણ પેદા થાય. દત્તભાઈને પણ તેઓશ્રીના પ્રવચન
શ્રવણથી ભારે અસર થઈ. તેઓશ્રીના અંગત
પરિચયનો પણ તેમને લાભ મળ્યો. કેમ કે-તેમનું સદ-
ભાગ્ય જોર કરી રહ્યું હતું. પૂ. આચાર્યદેવને આંગળીએ
કાંઈક દર્દ થયું અને એના ઉપચાર નિમિત્તે દત્તભાઈ
તેઓશ્રીની સમીપે ગયા. ત્યાં ખરો ઉપચાર તો દત્તભાઈના
અન્તઃકરણનો થઈ ગયો. એથી તેમનું અન્તઃકરણ સુદૈવ-
સુગુરુ-સુધર્મ પ્રત્યે ખૂબ જ ભક્તિવંત બની ગયું. આજે
પણ દત્તભાઈ તેઓશ્રીને પોતાના ધર્મપિતા તરીકે જ માને
છે અને પૂજે છે.

પૂ. આચાર્યદેવશ્રી વિહાર કરી ગયા પણ એજ વર્ષે
તેઓશ્રીના વિદ્વાન શિષ્યરત્ન પૂ. પંન્યાસ શ્રી ભદ્રંકર-
વિજયજી ગણિવરનું ચોમાસું નિષાણીમાં થયું. તેઓશ્રીનો
પરિચય જેમ જેમ વધતો ગયો, તેમ તેમ દત્તભાઈનું
ધર્માચરણ પણ વધતું જ ગયું. અનાચરણો તો તમઈ
ગયાં હતાં, પણ હવે તો તેમને એકલા ધર્માચરણની જ
લગની લાગી.

તેમણે ભવ અલોચણ કરીને તેમાં કરવાનાં આવેલાં
એકાસણાં છ મહિના સુધી લાગટ કર્યાં. એ ચોમાસામાં
શ્રી પયુષણા અઠ્ઠાઈ આવતાં તેમણે આઠેય દિવસ ચોવિહારા
ઉપવાસ કરવા સાથે ૬૪ પહોરી પૌષધ કર્યાં. આ પહેલાં
તેમણે કદી પણ એક ઉપવાસ કરેલો નહિ.

દત્તભાઈને સદ્ભાગ્યે તેમને તેમની ધર્મપત્ની સૌ.

શ્રી દત્તભાર્ગના ધર્મપત્ની તપસ્વી શ્રી ચંપાબેન
પોતે બનાવરાવેલા પ્રભુજનો મુગ્ધ અને પાખર
સાથે હિભા છે.

ચંપાબાઈનો પણ પ્રથંસાપાત્ર યોગ મળ્યો હતો. દ-તુ-ભાઈએ ભવ-આલોચણનાં એકાસણાં આદર્યાં, ત્યારે તેમનાં ધર્મપત્નીએ પણ એકાસણાં આદર્યાં. એ કહેતાં કે-‘આપ એકાસણાં કરો અને હું છૂટી જઉં એ કેમ બને?’ એમાં તેમનાં ધર્મપત્ની બાર નિધિએ આયંબિલ કરવાનો નિયમ લઈ આવ્યાં. તિથિ આવતાં ઘરમાં વાત થઈ કે ‘આજે મારે આયંબિલ છે’ એટલે દ-તુભાઈએ પણ કહ્યું કે-‘તો હું પણ આયંબિલ કરીશ.’ ત્યાંસુધી દ-તુભાઈને ખબર નહિ કે-આયંબિલમાં કેવો શુષ્ક અને નીરસ આહાર લેવાનો હોય છે. વખત થતાં દ-તુભાઈ જમવા બેઠા અને તેમનાં ધર્મપત્નીએ આયંબિલની રસોઈ પીરસી. પહેલો કોળિયો મોંઢામાં મૂકતાં જ દ-તુભાઈ ચમકી ઉઠ્યા! ‘આવું મસાલા વગરનું લુખું લોજન તે હોતું હશે? ભિખારીઓ પણ આવું તો ન ખાય! આવું ખાવાનો તપ તે હોતો હશે? હું મહારાજને કહીશ.’ આવું એ બોલ્યા અને જેમ તેમ આયંબિલ કરીને પૂ. પં શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી મહારાજ પાસે પહોંચ્યા. જાણે કે ઠપકો આપવો હોય એમ વાત પરન્તુ પૂ. મહારાજશ્રીએ શ્રી આયંબિલ તપનું મહત્ત્વ અને નિરાહારી પદ પામવાને આહાર ઉપરની આસક્તિને છેદવા આ તપ ઘણો જરૂરી છે એ સમજાવ્યું. એથી તેમને સંતોષ થયો. સંતોષ જ થયો એમ નહિ, પણ શ્રી આયંબિલ તપ પ્રત્યે તેમનામાં ભારે અભિરૂચિ પ્રગટી. પૂ. મહારાજશ્રીના ઉપદેશથી તે ચોમાસામાં ભા. વ. ૧૧ ના શ્રી વર્ધમાન તપ આયંબિલનો પાયો નાંખવાનું નક્કી થયું, એટલે દ-તુભાઈએ સજ્જેડે શ્રી વર્ધમાન તપનો પાયો

નાખ્યો અને સંઘને એ પાથો નાખવાનો રસોડાનો તથા વિધિનો જે ખર્ચ લાગે, તે પણ એમણે આપ્યો.

શ્રી વર્ધમાન તપનો પાથો નાખ્યા પછી નિપાણીમાં પૂ. મુનિપુંગવ (હાલ પન્થાસજી) શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી મં ની નિશ્રામાં શ્રી ઉપધાન તપ થતાં દ-તુલાઈએ સજોડે એ તપમાં પ્રવેશ કર્યો. તેમાં પણ પતિ-પત્નીએ આયંબિલ જ કર્યો; પણ પાછળથી દ-તુલાઈને ખબર પડી એટલે તેમણે તો અઠ્ઠ-મના પારણે આયંબિલ કરવા માંડ્યાં અને એમ એ ઉપાધાનમાં તેમણે ૩૦ ઉપવાસ અને ૧૭ આયંબિલ કર્યા.

આ પછી બીજું ઉપધાન દ-તુલાઈએ અને તેમનાં ધર્મપત્નીએ કોલ્હાપુરમાં પૂ. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય-રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજની પવિત્ર અને તારક નિશ્રામાં કર્યું. આ ઉપધાન પણ આયંબિલ તપથી જ કર્યું. આયંબિલ તપમાં પણ એમણે ૩૨ કવલ આહારનો નિયમ અખંડપણે જાળવ્યો. આ ઉપધાનમાંથી દ-તુલાઈ નીકળ્યા, ત્યારે એમના શરીરનું વજન ઘટ્યું નહોતું પણ એ રતલ વધવા પામ્યું હતું.

એજ ચતુર્માસ દરમ્યાનમાં શ્રી પર્યુષણ મહાપર્વ આવતાં, દ-તુલાઈએ પૂ. આચાર્યદેવશ્રીની નિશ્રામાં કોલ્હાપુરમાં ૧૬ ઉપવાસનો તપ કર્યો હતો.

પૂ. ગુરૂદેવશ્રીના શ્રીમુખે એકવાર દ-તુલાઈએ એક શુદ્ધશાલીએ લાગટ છ મહિના આયંબિલનો તપ કર્યાનું સાંભળ્યું, એટલે એમને પણ એવો લાગટ તપ કરવાનું મન થઈ ગયું. શ્રી વર્ધમાન તપની નવ ઓળી તો થઈ હતી, એટલે તા. ૨૭-૩-૧૯૩૯ થી દ-તુલાઈએ અને તેમનાં

ધર્મપત્નીએ છ માસ પર્યન્ત લાગટ આયંબિલનો તપ કરવાના મનોરથથી દશમી ઓળી આદરી; અને લાગટ ૧૧ મી, ૧૨મી એમ ઓળીઓ કરવા જ માંડી. આમ આયંબિલ કરતાં છ મહિના થઇ ગયા. એટલે દ-તુભાઈને અધિક સમય માટે આયંબિલ તપ કર્યે જવાની ભાવના થઇ. અને એક વર્ષ પૂરું થયું, ૫૦૦ આયંબિલ પૂરાં થયાં, તો પણ એ ભાવના જોર જ કરતી રહી; એટલે એમણે અને એમનાં ધર્મપત્નીએ પણ ચઢતે પરિણામે આયંબિલનો તપ જોરી જ રાખ્યા કર્યો.

આ તપ ચાલુ હતો તે દરમ્યાનમાં પૂ. સિદ્ધાન્ત-મહોદધિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજ-સપરિવાર મીરજ પધાર્યા. એ પરમ કૃપાળુએ દ-તુભાઈને બોલાવીને શ્રી સિદ્ધગિરિજીની યાત્રા કરવાની ભારપૂર્વક ભલામણ કરી, કેમકે દ-તુભાઈએ તે પૂર્વ શ્રી સિદ્ધગિરિજીની યાત્રા કરી જ નહોતી. એ વખતે દ-તુભાઈની શારીરિક સ્થિતિ ઘણી કથળેલી હતી અને આંખની નીચેનો લાલ ભાગ કાળો પડી ગયેલો હતો, પણ પૂ. આચાર્યદેવશ્રીની એ પ્રેરણાને તેમણે તરત જ વધાવી લીધી. આમ થવામાં પૂજ્યશ્રીની અવસરોચિત પ્રેરણાને કોઈ કુદરતી સંકેત હતો એમ પણ લાગે છે, કેમ કે-જો એ દ-તુભાઈ શ્રી સિદ્ધગિરિજીની યાત્રાએ જાત નહિ, તો તેમનાં ધર્મપત્ની આ જીવનમાં શ્રી સિદ્ધગિરિજીની યાત્રા કર્યા વિનાનાં જ રહી જાત. દ-તુભાઈ પાત્રીતાણા પહોંચ્યા ત્યારે શારીરિક નબળાઈ વધી ગયેલી હતી, છતાં તે દિવસે એટલે કે ચૈત્ર સુદી તેરથે તળે-

ટીની યાત્રા કરી આવીને આયંબિલ કચુ" અને ચૈત્ર ચૌદશે ઉપવાસ કરીને શ્રી સિદ્ધગિરિજી ચઢીને યાત્રા કરી, એમને થયેલું કે આવતી કાલે ચૈત્રી પૂનમ છે અને ચૈત્રી પૂનમની યાત્રા ખાસ કરવી જ જોઈએ, પણ પુ. આચાર્યદેવશ્રીએ વહેલી તકે યાત્રા કરવાની પ્રેરણા કરેલી તેથી પૂનમે યાત્રા નહિ થાય એમ લાગવા છતાં પણ ચૌદશે યાત્રા કરી. પૂનમે સવારે શક્તિ બિલકુલ નહોતી, છતાં લથડતે પગે નીકળ્યા. ચલાયું નહિ એટલે ઘોડાગાડીમાં તળેટીએ પહોંચ્યા. ત્યાં પહોંચતાં ઉલ્લાસ એટલો બધો વધી થયો કે—એમણે તો દાદા શ્રી આદીશ્વર ભગવાનનું નામ રટતે રટતે ચઢવા માંડ્યું. થોડે ગયા તો ખરા, પણ લાગ્યું કે હવે ચઢવા માટે શરીર તદ્દન અશક્ત છે. ત્યાં વિસામો આવતાં સુઈ ગયા. એ પ્રમાણે એ સુતેલા ત્યાં એમના તપ અને ગિરિરાજનો કેવો ચમત્કારિક પ્રભાવ કે એક અબળણ્યા યાત્રિકે આવીને તેમના પગ દાખવા માંડ્યા. પછી એ ભાઈએ ચઢાવી લઈ જવા માટે ટેકો આપ્યો. દ-તુભાઈને અંદર ધગથ તો હતી જ, તે ઉઠ્યા, અને ટેકે ટેકે ઠેઠ ઉપર ચડી ગયા. દાદાના દર્શન કરી, સ્નાન કરી, દાદાની પૂજા પણ ખૂબ ઉલ્લાસથી કરી. પછી એ ભાઈ પાછા સાથે જ નીચે ઉતર્યા. તળેટીએ આવીને એ બન્નેએ સાથે આયંબિલ ચયું. દ-તુભાઈના પિતાશ્રી વગેરે તો યાત્રાએથી બહુ મોડા પાછા ફર્યા. પાછળથી એ ભાઈનો પત્તો ન મળ્યો, કેમ જાણે શાસનદેવે જ એમને મોકલી આપ્યા ન હોય !

આવું જ આશ્ચર્ય દ-તુભાઈએ શ્રી ગીરનારજી તીર્થની યાત્રામાં અનુભવ્યું. બધા તેમને ડોળીમાં બેસવાનું કહેતા

હતા, પણ દતુભાઈ તો ચાલવા જ માંડ્યા. મનમાં 'યદુચંડસમુદ્રેન્દુઃ' એ શ્રી નેમીનાથ ભગવાનની સ્તુતિનું રટણ ચાલુ રાખેલું. ખૂબી એ થઈ કે-બધા કરતાં તદ્દન અશક્ત દતુભાઈ બધા કરતાં પહેલા ઉપર પહોંચી ગયા ! અને બધે પૂજા કરી. નીચે ઉતર્યા પણ સૌથી પહેલા ! એમના આનન્દની કોઈ સીમા રહી નહિ. પગે ચાલીને યાત્રા કરવાના આનન્દથી એમનું પેટ પણ જાણે ભરાઈ ગયું. છતાં ખીજાઓના આગ્રહથી સાંજે પાંચ વાગે જુનાગઢના આયંબિલ ખાતામાં પહોંચીને એક બે વસ્તુઓથી આયંબિલ કરી લીધું. આ કળિયુગમાં પણ વિશુદ્ધ ભાવનાથી પકડાતી તપની કેડ કેટલી બધી અદ્ભુત આત્મશક્તિનો વિકાસ કરે છે !

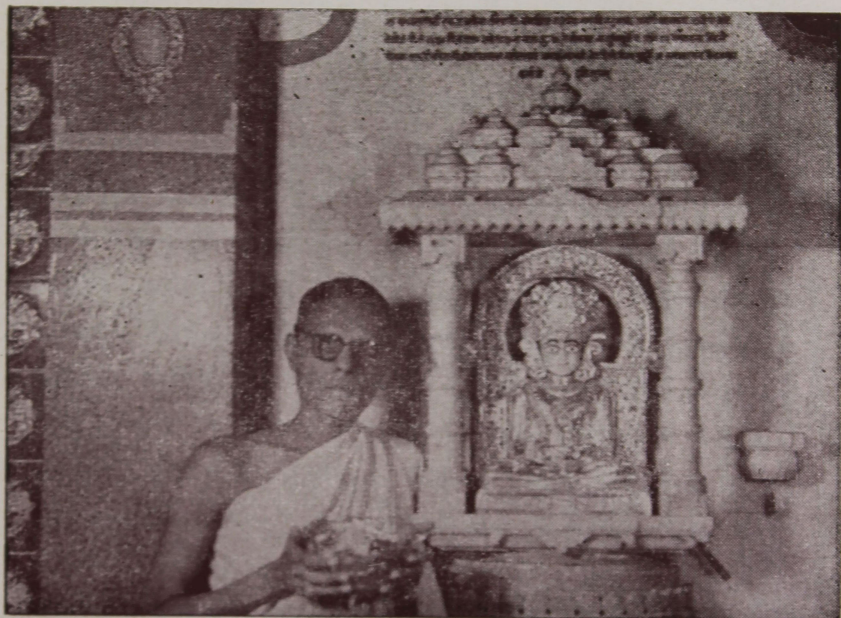
વૈશાખ સુદી ત્રીજે યાત્રાએથી નિપાણી પાછા ફર્યા બાદ દતુભાઈનું શરીર એકદમ ગળવા જ માંડ્યું. મરડો થઈ ગયેલો. અન્ન-પાણીની રૂચિ નહિ. રોજ એક એક રતલ વજન ઘટે. આવી મરણાન્ત સમી પરિસ્થિતીમાં પણ તેમણે આયંબિલનો તપ જારી રાખ્યો. આંખ મીંચાતી નહિ અને જરસ આવ્યા જ કરતું. તેથી સવાર-સાંજનું પ્રતિક્રમણ બેડપેન રાખીને, કાચા પાણીના લોટા ઉપર હાથ મૂકીને અને સામેની ભીંતે માથું લગાડીને મનમાં જ ધારી લેવું પડતું. આત્મા જ્યારે ઉલ્લાસવાળો અને બળવાળો બને છે, ત્યારે આરાધનામાં આવતી ગમે તેવી આપત્તિને પણ એ ગણકારતો નથી, તેનું આ પણ એક જ્વલન્ત ઉદાહરણ છે. આમ એમણે લાગટ ૭૭૭ દિવસ સુધી તપ કરીને

વર્ધમાન તપ ૧૦ મીથી ૩૮ મી સુધીની ઓળીઓ પૂર્ણ કરી અને તેમાં ઉપધાન તપની આલોચણાના કેટલાક દિવસ ઉમેરી દીધા.

દ-તુલાઈનાં ધર્મપત્ની ચંપાબાઈ પણ સાથે જ આય-ખિલનો તપ કરતાં હતાં. યાત્રાએથી આવ્યા બાદ દ-તુલાઈની માંદગીમાં તેમને ટાઇફોઇડ તાવ આવી ગયો અને તેમાં તે બેશુદ્ધ બની ગયાં. ૭૬૭ દિવસનો લાગટ તપ થયો હતો, માત્ર ૧૦ જ દિવસ બાકી હતા, ત્યાં આ બન્યું. એથી બેશુદ્ધ દશામાં તેમને પારણું કરાવવું પડ્યું. પારણું કર્યા બાદ તે ધીમે ધીમે દેવ-ગુરૂની કૃપાથી સાજાં થઈ ગયાં અને તે પછી તેમણે વર્ધમાન તપની ૩૮ મી તથા ૩૯ મી ઓળી કરી.

ઉપલા લાગટ તપના સમય દરમ્યાનમાં શકે ૧૮૬૨ ના કાર્તિક વદી ૧ શનિવારે પૂ. સિદ્ધાન્તમહોદધિ આચાર્ય-દેવ શ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજની પરમ તારક નિશ્રામાં દ-તુલાઈએ અને તેમનાં પત્નીએ ચતુર્થવ્રત ઉચ્ચરવાપૂર્વક બાર વ્રત ઉચ્ચર્યાં તેમજ એજ વર્ષમાં મહા સુદી ૧૪ ના શુભ દિને પૂ. આચાર્યદેવશ્રીની નિશ્રામાં પોતાના ભરાવેલા શ્રી જિનખિંબની શ્રી અંજનશલાકા કરાવીને તે ખિંબને ગાદીનશીન કરવાનો શુભ લાભ પણ દ-તુલાઈએ સંભળેલો હતો. આમાં રૂ. ૧૦૦૦૦)નો સદ્વ્યય કર્યો.

શકે ૧૮૬૩ માં ચંપાબાઈ માંદા પડ્યા. એ બિમારી ૧૪ મહિના સુધી લંબાઈ, પણ આખરે તે શકે ૧૮૬૪ના કાર્તિક સુદી ૨ ના રોજ જીવલેણ નીવડી. ચંપાબાઈનું

પોતાના અર્થે અંજનશાલાકા કરાવી નિપાણી દેરાશરમાં
પ્રતિષ્ઠિત કરાવેલ પ્રભુજી શ્રી શાંતિનાથ ભગવાન.

મૃત્યુ ખૂબ જ શાન્તિપૂર્વક આરાધનામગ્નપણે થયું હતું. ધર્મને પામેલાઓ જીવનને તો સુધારે છે પણ મરણને પણ સુધારે છે, એનો આ એક નમુનો હતો. માંદગી દરમિયાનમાં ઘણીવાર એવું બનતું કે-ચંપાબાઈને તાવ ઘણું ચઢી જતો. એ વખતે અન્તકાલીન આરાધના માટેનું સુવિખ્યાત સ્તવન શ્રી પદ્માવતી આરાધનાની ચોપડી લઈને ચંપાબાઈ તેની ગાથા બોલવા માંડતાં. એ ગાથા બોલે કે તરત તાવ ઉતરી જાય એવું આશ્ચર્ય બનતું હતું. અનુ-મોહનીય તો એ છે કે-એ અવસરે હાથવોય કરવાને બદલે ચંપાબાઈનું લક્ષ્ય અન્તિમ આરાધના તરફ રહેતું. ચંપા-બાઈને જ્યારે લાગ્યું કે હવે હું બચવાની નથી, ત્યારે તેમણે પોતાના સ્ત્રાંધન તરીકેના રૂપિયા દશ હજારના દાગીના વેચાવી તે રકમ વ્યાજે મૂકાવી દ-તુભાઈને તે દ્રવ્ય ધર્મ ખાતે વાપરવા જણાવ્યું. આજે એ રકમ વધીને આશરે સત્તાવીસ હજારની થઈ છે અને એમાંથી એક શિખરબંધી કાચનું શ્રી જિનમંદિર બંધાવી તેના શ્રી ચંપાપતિ વિહાર નામ આપવાની શ્રી દ-તુભાઈની લાવના છે.

ચંપાબાઈના દેહાવસાન બાદ પણ દ-તુભાઈએ પોતાના તપશ્ચરણને જ વેગ આપ્યા કર્યો છે. શકે ૧૮૬૪ માં તેમણે પૂ. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયરામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજની પવિત્ર નિશ્રામાં અને શ્રી સિદ્ધગિરિજીની તારક છાયામાં ત્રીજું ઉપધાન તપ આદર્યું. તે પણ આયંબિલથી જ કરવા માંડ્યું. એ દરમિયાનમાં વાતચીતના પ્રસંગે પૂ. આચાર્ય-દેવશ્રીએ કોઈ ભાઈને ઉપદેશ આપતાં ‘તમે વાતોડિયાપણામાં ઘણું ગુમાવો છો’ એવું કહ્યું. દ-તુભાઈ ત્યાં બેઠેલા. એમને

વિચાર થયો કે- આ વાતોડિયાપણાનો દોષ મારામાં છે કે નહિ? હું ઉપવાસ નથી કરતો તે અશક્તિથી? પૂ. આચાર્ય-દેવશ્રીને તેમણે પૂછ્યું, ત્યારે પૂ. આચાર્ય-દેવશ્રીએ કહ્યું કે-તમારે માટે એ વાત નથી! છતાં દ-તુલાઈને સંતોષ થયો નહિ. તેમને આગલા દિવસનો-ચૌદશનો ઉપવાસ તો હતો જ અને તેમણે તેના ઉપર ૧૬ ઉપવાસનાં પર્ય-જખાણ કર્યાં. આમ ૧૭ ઉપવાસ થયા પણ તે આંક ઠીક લાગ્યો નહિ એટલે દ-તુલાઈએ ૧૮ મો ઉપવાસ કર્યો. આ ઉપરથી ખ્યાલ આવશે કે દ-તુલાઈ તપશ્ચર્યા કરવામાં કેટલા બધા શૂરા છે. દ-તુલાઈએ એ પછી માસખમણ વગેરે અનેકવિધ તપશ્ચર્યાઓ કરી છે. આ ત્રીજા ઉપધાન પછી તેમણે કદી પણ એકાસણાથી એછો તપ કર્યો નથી અને એક વાર શ્રી વીરશાસનમાં એક પુણ્યવાન રોજ ઠામ ચોવિહાર કરે છે એવી વાત વાંચવામાં આવી, ત્યારથી દ-તુલાઈ રોજ ઠામ ચોવિહાર જ કરે છે.

દ-તુલાઈએ શકે ૧૮૬૮ ના ફાગણવદિ ૬ થી અઠ્ઠમની તપશ્ચર્યા પૂર્વક આયંબિલની ઓળી ચાલુ કરી દીધી. ચાલુ આંખેલે વચમાં વર્ષી તપનો શુભારંભ કર્યો અને શકે ૧૮૭૧ ના વૈશાખ સુદિ ૩ ના દિવસે ગિરિરાજ ઉપર છેલ્લા ચાર ઉપવાસથી ૭૦ મી ઓળી તથા વર્ષી તપનું પારણું કર્યું.

શકે ૧૮૭૧ ના શ્રાવણ સુદિ ૫ ના દિવસે દ-તુલાઈના પૂજ્ય પિતા ગણપતિભાઈનો સ્વર્ગવાસ થયો અને તેઓ એકાકી બની ગયા. આ દિવસનું વર્ણન કરતાં દ-તુલાઈ જણાવે છે કે ‘તે દિવસે પિતાજી ખુશીમાં હતા. કંઈક

વાંચવાના જ્યાલથી તેમણે પુસ્તક માંગ્યું, તો કુદરતી રીતે જ પૂ. પં. મ. શ્રી ભદ્રંકરવિજયજીએ રચેલું અંતિમ આરાધનાનું પુસ્તક હાથમાં આવ્યું. તે સંપૂર્ણ વાંચી સાંજના પાંચ વાગે દેહ છોડ્યો.'

શ્રી દત્તભાઈએ ૯૦ મી ઓળીથી ઠામ ચોવિહાર ચાલુ કર્યા તે આજ પર્યંત ચાલુ છે.

તેમણે ૯૧ મી ઓળી એકોત્તર ઉપવાસ અને આયં-જિલથી કરી. તેમાં ભાવના થતાં વચમાં માસખમણ ક્યું.

શ્રી દત્તભાઈએ નિપાણીમાં પૂ. પં. મહારાજશ્રી ભદ્રંકરવિજયજીની નિશામાં ચોવિહાર અઠ્ઠાઈ કરી હતી. ત્યાર-પછી સાંગલીમાં પં પૂ. આ. મ. શ્રી વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજની નિશામાં નવ ચોવિહારા ઉપવાસની કડક આરાધના કરી હતી અને પૂ. મુનિરાજશ્રી લલિતવિજયજી મહારાજ સાહેબના નિપાણી ચાતુર્માસમાં ૧૦ ચોવિહાર ઉપવાસ કર્યા હતા, જે તેમની અજોડ તપશક્તિનો પ્રત્યક્ષ પૂરાવો છે.

આવી તપશ્ચર્યા કરનારમાં કેટલું મનોબળ જોઈએ, કેટલું શ્રદ્ધાબળ જોઈએ અને કેટલી સહનશક્તિ જોઈએ તેની કલ્પના વાચકોએ સ્વયં કરી લેવી. આ તપશ્ચર્યા કરતાં કેટલીકવાર મરણાંત ઉપસર્ગો પણ થયા છે અને નાની મોટી માંદગીઓ પણ સહન કરવી પડી છે, પણ તેમણે કદી ધૈર્ય ગુમાવ્યું નથી કે શ્રદ્ધાનું પ્રમાણ ઘટાડ્યું નથી. જ્યારે આવી માંદગીના પ્રસંગો ઉપસ્થિત થતા, ત્યારે તેઓ ખૂબ ખારીકાઈથી પોતાનું આત્મનિરીક્ષણ કરતા અને 'વાપરવામાં કંઈ ભૂલ તો નથી થઈ?' એ શોધી કાઢતા. એ

ભૂલ દૂર કરતાં ઘણી વાર સાફ ન થતું ત્યારે પોતાનાં મનથી કંઈપણ ઔષધ વાપરતા અને સારા થઈ જતા ! આજે શ્રદ્ધાનો ચમત્કાર કહો કે તપનો પ્રભાવ કહો પણ તેઓ આ રીતે કસોટીમાંથી પાર ઉતરતા અને વધારે જવલંત શ્રદ્ધા સાથે આગળની ઓળીઓમાં પ્રવેશ કરતા.

આ રીતે તેઓ શ્રી વર્ધમાન તપની ૧૦૦ મી ઓળી સં ૨૦૧૩ ના આસો સુદિ ૧૫ ના રોજ પૂર્ણ કરે છે અને જૈન શાસનનાં સોનેરી પૃષ્ઠો પર એમણે પોતાનું નામ સદા માટે અંકિત કર્યું છે. તેમજ વધારે ખુશીની વાત તો એ છે કે તેમનો પુત્ર ચક્રવર્તી કોલેજની સંપૂર્ણ કેળવણી પામેલો હોવા છતાં પિતાનાં પુનિત પગલે પ્રયાણ કરી શ્રી વર્ધમાન આયંબિલ તપનો આરાધક બની ૩૯ મી ઓળી પૂર્ણ કરી ચૂક્યો છે.

આ પ્રભાવક તપસ્વી શ્રી દ-તુભાઈની જેટલી પ્રશંસા કરીએ તેટલી ઓછી જ છે. આશા છે કે અન્ય મહાનુભાવો તેમના પગલે ચાલી તપનો મહિમા વિસ્તારશે અને એ રીતે જગતની જનતાને તરી જવાનો માર્ગ વધારે સરળ સુંદર, ને વધારે ઉજ્જવળ બનાવશે.

જૈનં જયતિ શાસનમ્ ॥

જૈન સંઘ અને શાસનની અપ્રતિમ સેવા કરવા

દિવ્ય દર્શન

જૈન શાસનનું અગ્રદૂત સાપ્તાહિક

દર શનિવારે

- જૈન તત્ત્વજ્ઞાનના મનનીય વિચારો,
- ચાલુ બનાવો પર અગત્યની નોંધો,
- જૈન સંઘ, સંસ્થાઓ તથા સમાજના છેલ્લા સમાચારો,
- જૈન ધર્મ પર થઈ રહેલા આક્ષેપોનો સચોટ પ્રતિકાર,
- ભૌતિકવાદની ભયંકરતાનું સખળ નિરસન,
- અધ્યાત્મ રસથી ભરપૂર પ્રભાવશાળી પ્રવચનો વગેરે...

રસસામગ્રીનો થાળ

જૈન શાસનના પ્રચાર અર્થે વાર્ષિક લવાજમ માત્ર રૂપીઆ ૬)

ઉમદા વાંચન - રસપ્રદ સામગ્રી - ધાર્મિક તત્ત્વજ્ઞાન

આખા કુટુંબ દીઠ-સાપ્તાહિક માત્ર બે આનામાં કિંમતી વાંચન